

VŠB TECHNICKÁ
UNIVERZITA
OSTRAVA

Kyselé loužení metalurgických odprašků a využití strusek jako sorbentů těžkých kovů

Šárka Langová

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Loužení a selektivita

Zinkit – lehce rozpustný ZnO – **dominantní toxikant ve vodných výluzích - Zn**

Franklinit – obtížně rozpustný $ZnFe_2O_4 \Rightarrow$ **mobilita zinku v pevných vzorcích nízká**

30-60% Fe, 1-2% Pb, 5-20% Zn, 0,01-0,05% Cd aj. **olovo se vyluhuje poměrně snadno, je dominantním potenciálním toxikantem**

Alkalické selektivní loužení zinku za atmosférického tlaku – $NaOH$, NH_3 , NH_4Cl , $(NH_4)_2CO_3$ – rozpustí se ZnO , ferrit zinečnatý zůstává v pevném reziduu

Kyselé selektivní loužení zinku za atmosférického tlaku – zředěné kyseliny - HCl , H_2SO_4 , CH_3COOH , HNO_3 , citronová, mravenčí....

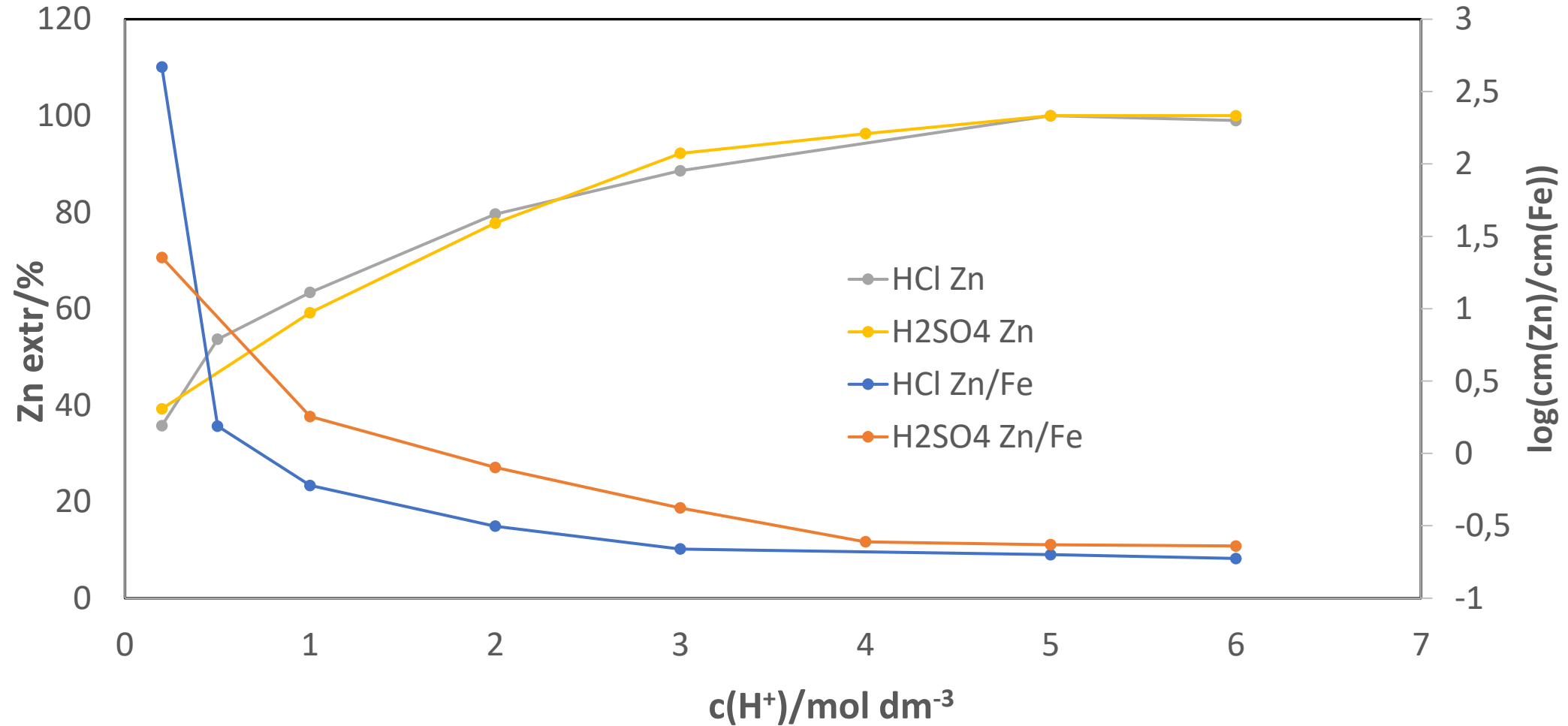
Loužení v koncentrovaných kyselinách za atmosférického tlaku – rozloží se i wuestit, magnetit, franklinit. S rostoucí koncentrací kyseliny, s rostoucí teplotou a časem klesá selektivita. Před elektrolýzou Zn je nutno odstranit Fe např. hematitovým, goethitovým nebo jarozitovým srážením

Loužení a selektivita

Kyselé selektivní loužení zinku za zvýšeného tlaku – HCl, H₂SO₄ zředěné, 260°C – téměř čistý hematit se stopami zinku, roztok Zn(II)

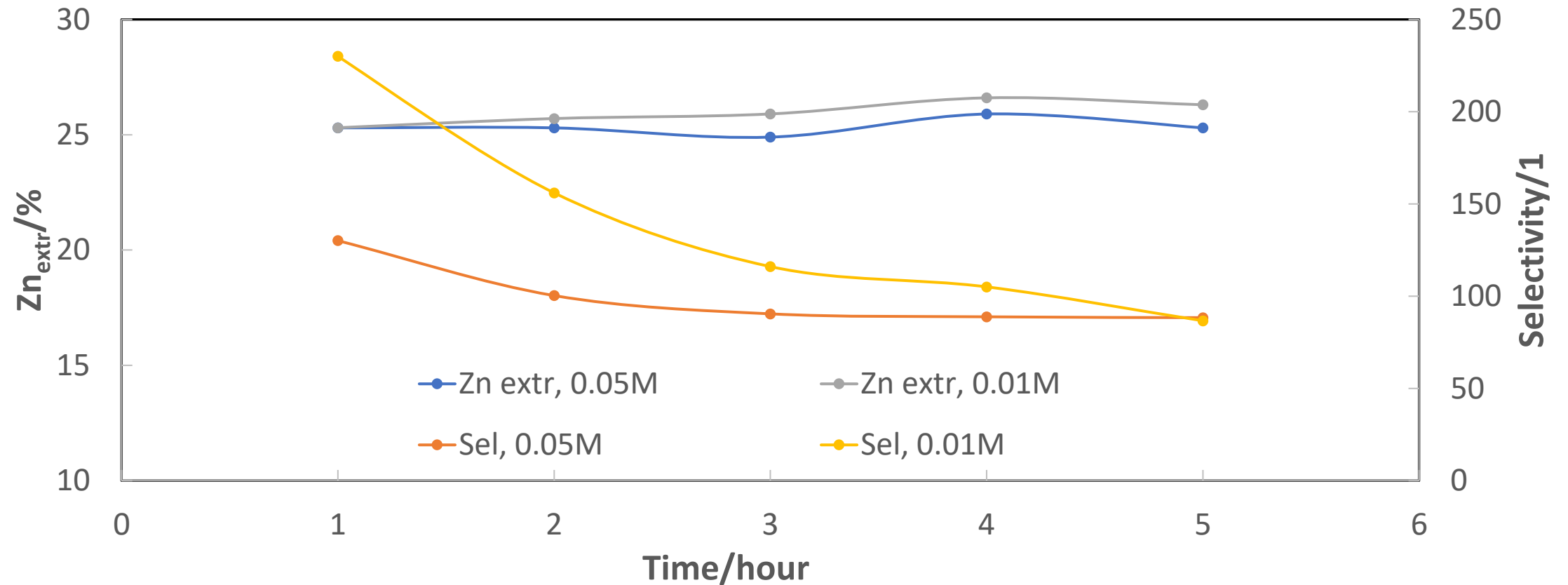
Nevýhoda selektivního kyselého loužení – nízká koncentrace Zn pro elektrolýzu, nutno zahustit. Roztoky síranů – pro elektrolýzu výhodnější než chloridy

Loužení EOP v kyselinách – 80°C, 6h, 1g 50 ml

Loužení ocelářenského kalu v kyselině octové, 20°C

10 ml 0,05M, 50 ml 0,01M; 0,1 g

Sorpce těžkých kovů na bazické konvertorové strusce

Chemické složení (wt. %)

Ca	Mg	Fe	Mn	Al	Si	Zn	Cr	Pb	Cd
21.8	4.1	28.3	4.4	1.4	6.7	0.10	0.28	0.028	0.0014

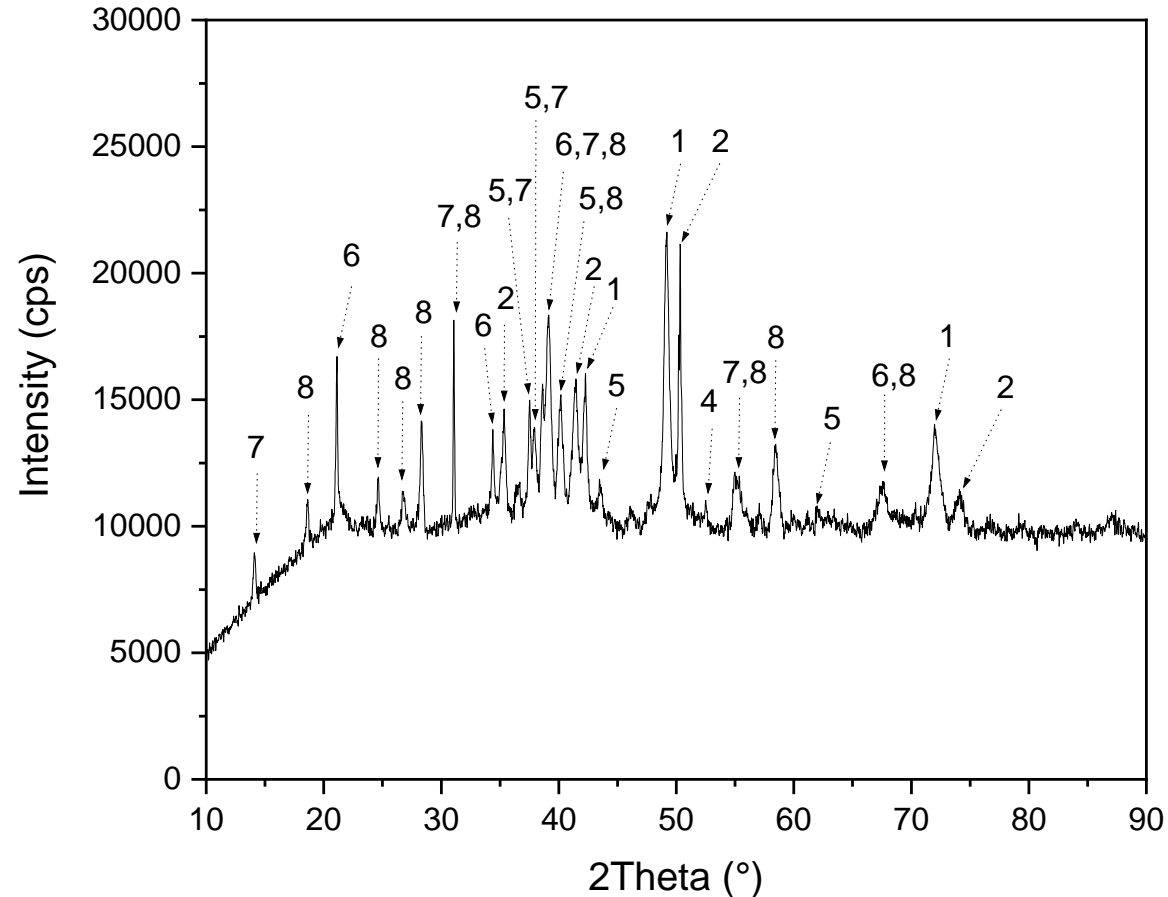
Specifický povrch - 6 m²/g

Mezopóry - 0.074 cm³/g

Mikropóry - 0.003 cm³/g

Téměř neporézní materiál

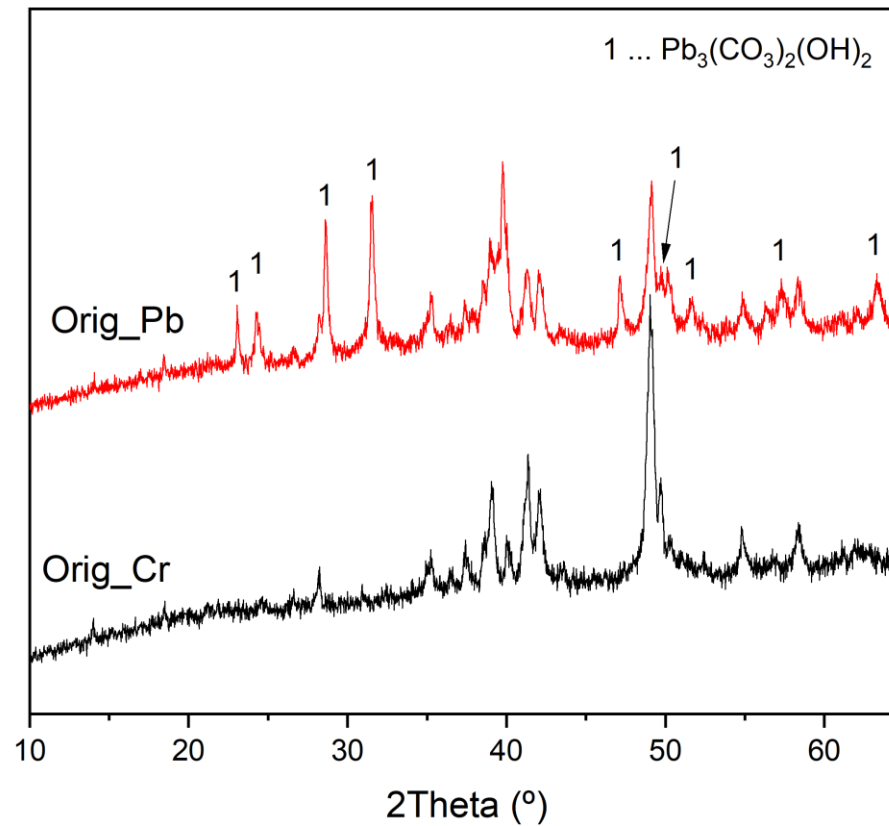
Mineralogická analýza strusky

1 - FeO (89-0686) Wustite, 2 - Fe₃O₄ (75-0449) Magnetite, 4 - MgO (85-5625) Periclase, 5 - Ca₂(SiO₄) (83-0464) Larnite, 6 - Ca₁₂Al₁₄O₃₃ (48-1882) Mayenite, 7 - Ca₂FeAlO₅ (72-7995) Brownmillerite, 8 - Ca(Fe 0.77Mg 0.22)(SiO₄) (87-2073) Kirschsteinite

Mineralogická analýza strusky po sorpci olova a chromu

Adsorpční izotermy

$$\ln q = \ln K_F + \frac{1}{n} \cdot \ln c_e$$
$$\frac{c_e}{q} = \frac{1}{b \cdot q_m} + \frac{1}{q_m} \cdot c_e$$

Freundlichova izoterma – adsorpce na heterogenním povrchu

Langmuirova izoterma – adsorpce v jedné vrstvě – centra se navzájem neovlivňují

q_m maximální množství adsorbovaného kovu (mg g^{-1})

C_e rovnovážná koncentrace kovu v roztoku (mg dm^{-3})

b Langmuirova konstanta

K_F, n Freundlichova konstanta vztahující se k adsorpční energii

Další testované modely - Temkin, Dubinin-Radushkevich

Kinetické modely - pseudo-prvního, pseudo-druhého řádu a intračasticové difuze

$$\ln(q_e - q_t) = \ln q_e - k_1 t$$

pseudo-první řád

$$t/q_t = 1/(k_2 q_e^2) + t/q_e$$

pseudo-druhý řád

$$q_t = k_i t^{0.5} + C$$

intračasticová difuze

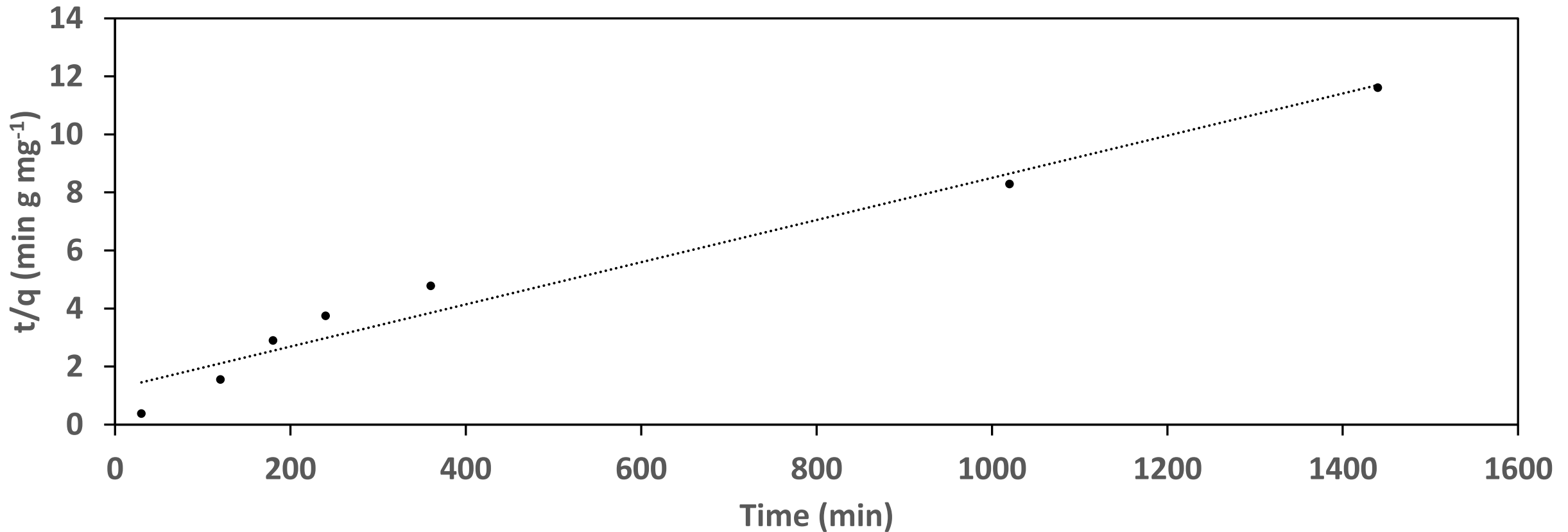
k_1 rychlostní konstanta – **pseudo-první řád**

k_2 rychlostní konstanta - **pseudo-druhý řád**

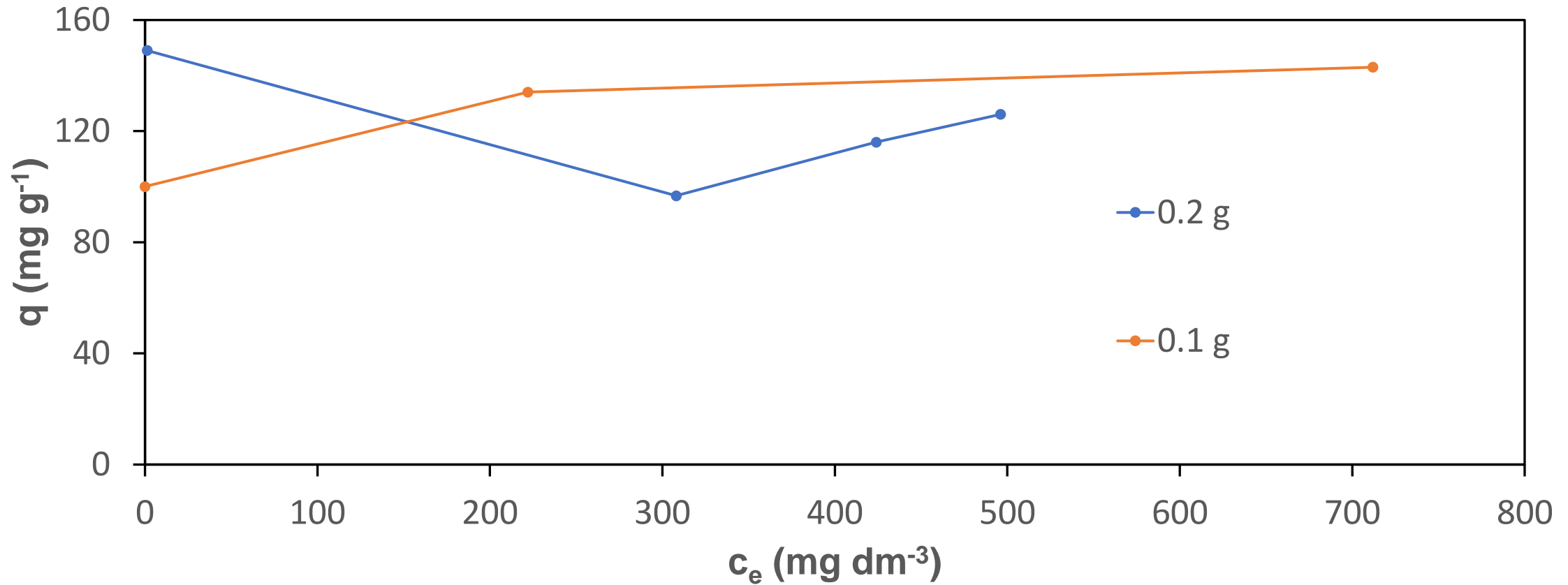
k_{id} rychlostní konstanta - **intračasticová difuze**

C konstanta vztahující se k tloušťce hraniční vrstvy

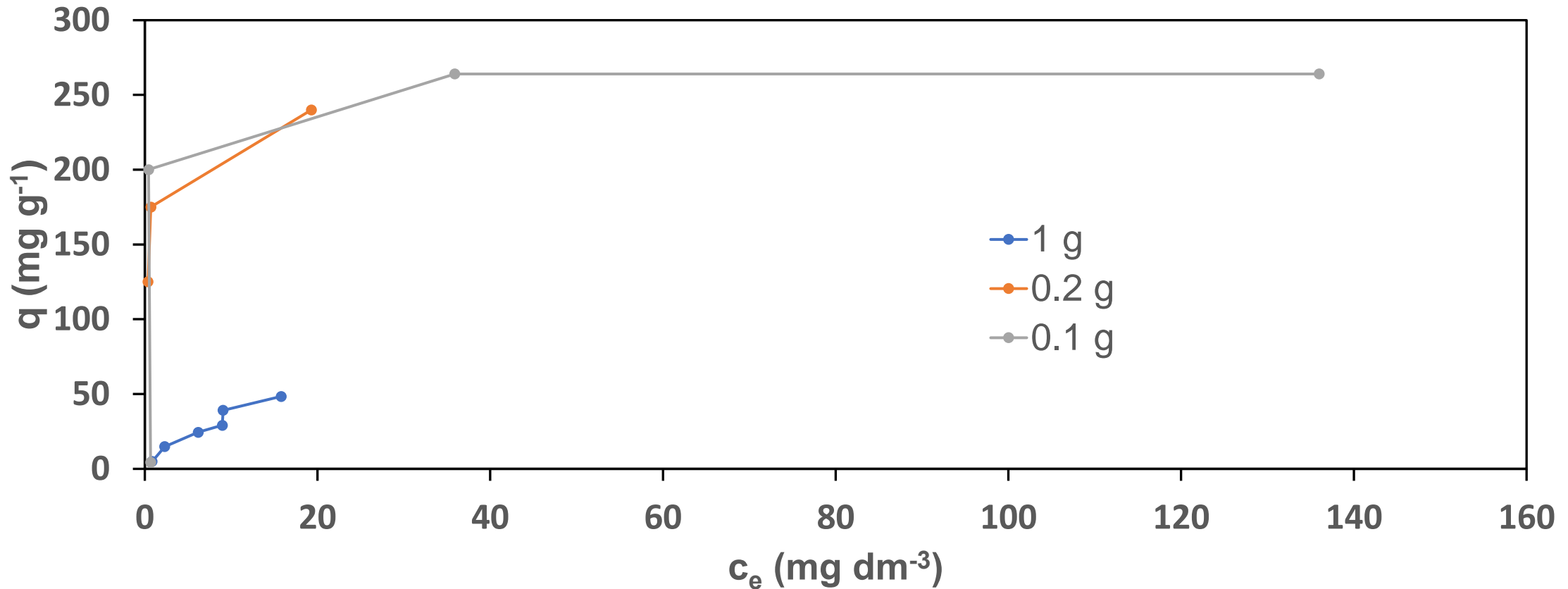
**Aplikace sorpčního modelu pseudo-druhého řádu na kinetická data - 0.2g strusky a 50 dm⁻³
roztoku Cr(II), 500 mg dm⁻³
rychlostní konstanta 0.0000432 g mg⁻¹ min⁻¹.**

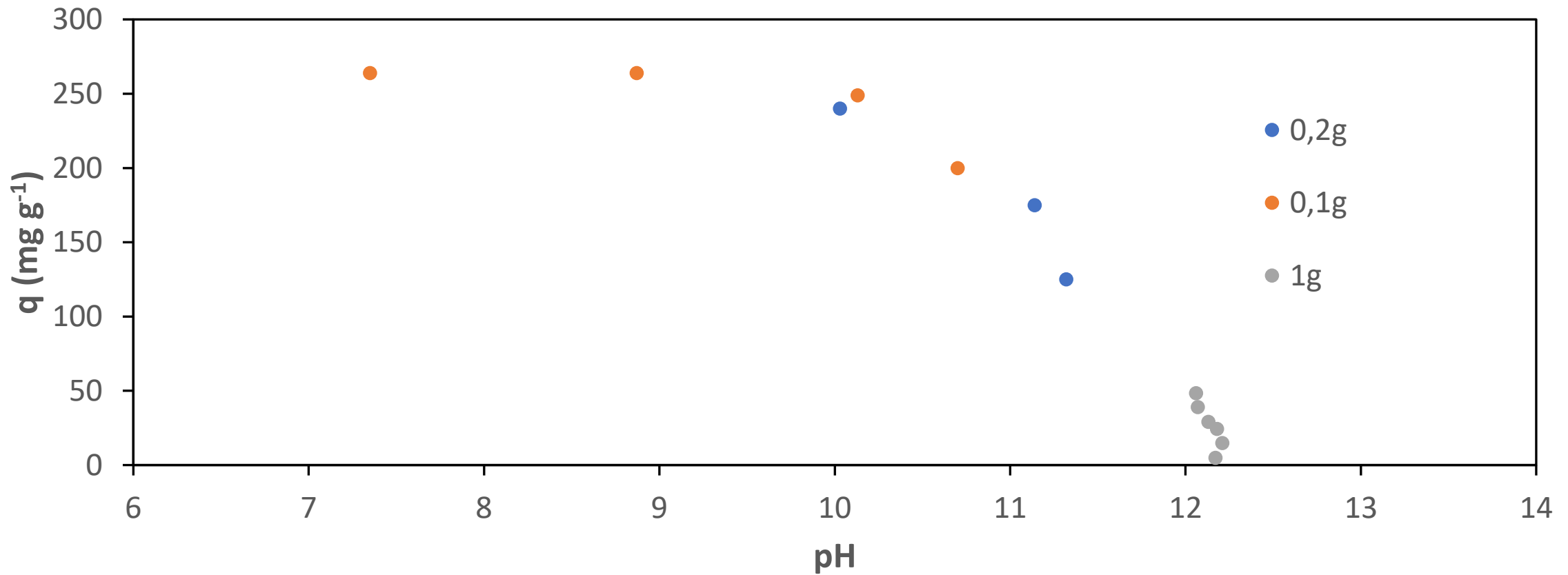
Adsorpce Cr(III) na strusce po 24 h (c_0 200-1000 mg dm⁻³)

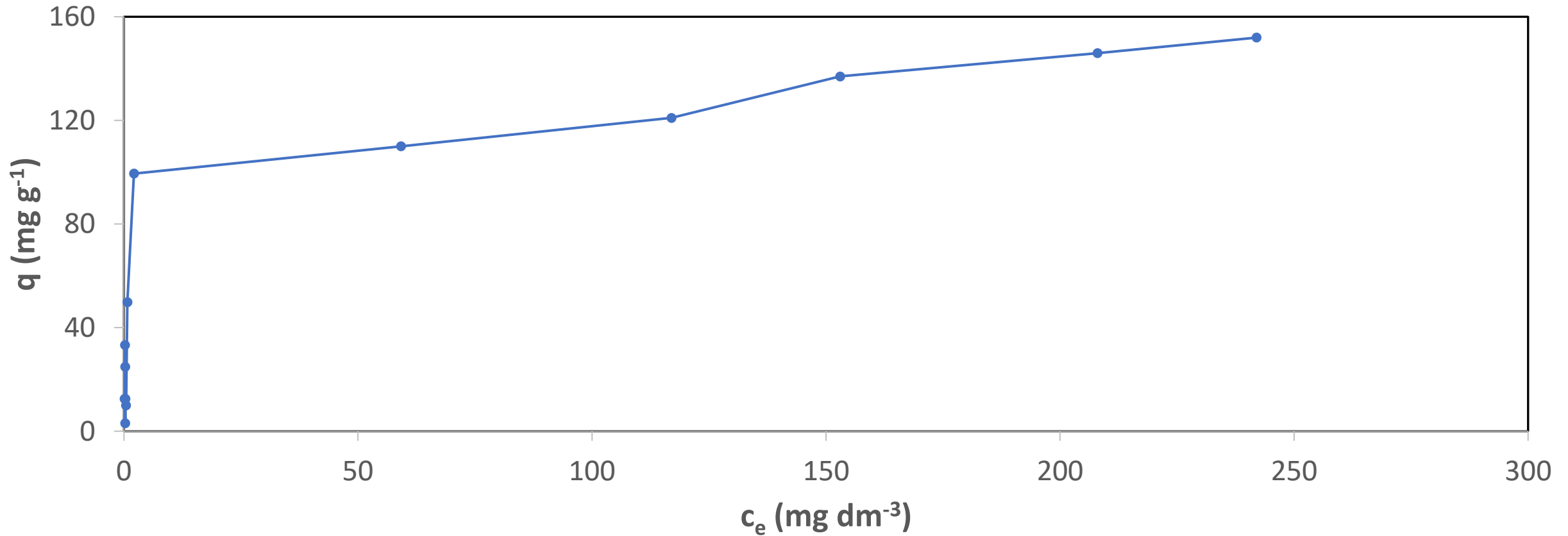
Adsorpce Pb(II) na strusce po 24 h (c_0 10-1000 mg dm⁻³)

Adsorpce Pb(II) na strusce po 24 h (c_0 10-1000 mg dm⁻³)

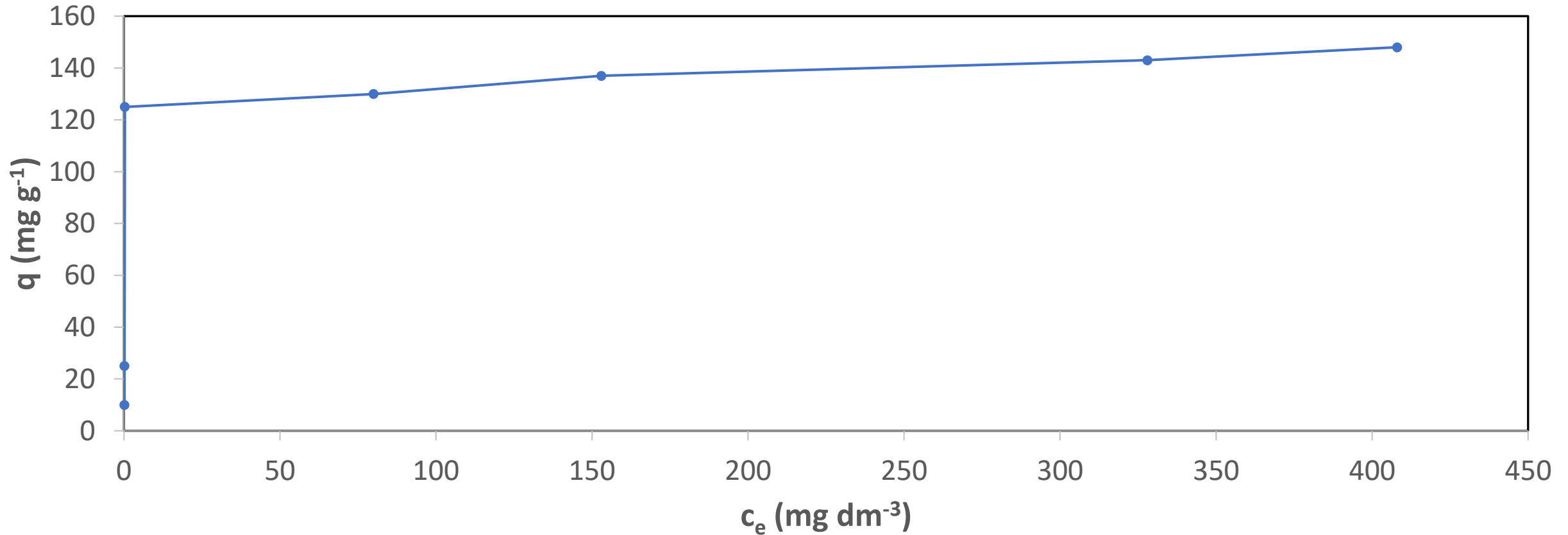

Adsorpce Cu(II) na strusce po 48 h (0,1 – 1g, c_0 50-850 mg dm⁻³)

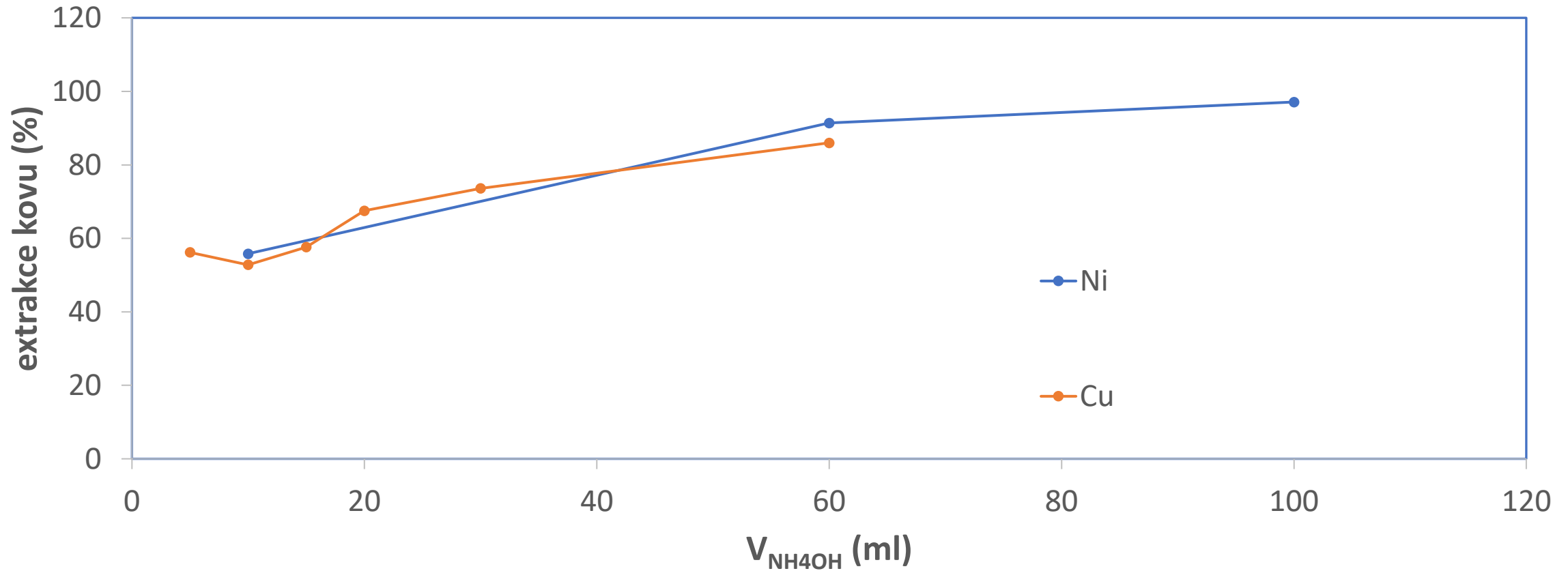

Adsorpce Ni(II) na strusce po 48 h (c_0 10-1000 mg dm⁻³)

Desorpce Cu a Ni 24% NH₄OH

ZÁVĚR

Z METALURGICKÝCH ODPRAŠKŮ A KALŮ LZE ZA ATMOSFÉRICKÉHO TLAKU SELEKTIVNĚ VYLOUŽIT ZnO např. pomocí NaOH, NH₃, NH₄Cl, (NH₄)₂CO₃ nebo zředěných kyselin HCl, H₂SO₄, CH₃COOH, HNO₃, citronová, mravenčí....

LOUŽENÍ V KONCENTROVANÝCH KYSELINÁCH ZA ATMOSFÉRICKÉHO TLAKU – rozloží se i wuestit, magnetit, franklinit.

ZA ZVÝŠENÉHO TLAKU PŘI VYSOKÝCH TEPLITÁCH LZE LOUŽENÍM VE ZŘEDĚNÝCH KYSELINÁCH ZÍSKAT ROZTOK ZINEČNATÉ SOLI A HEMATIT – DÍKY ZÁVISLOSTI GIBBSOVY ENERGIE NA TEPLITĚ PREFERENČNĚ PROBÍHÁ SRÁŽENÍ A NIKOLI VZNIK ŽELEZNATÉ SOLI

STRUSKY, KTERÉ NELZE POUŽÍT NAPŘ. VE STAVEBNICTVÍ, LZE VYUŽÍT JAKO SORBENTY TĚŽKÝCH KOVŮ PRO PŘEDÚPRAVU VYSOCE ZNEČIŠTĚNÝCH ODPADNÍCH VOD.

Cu a Ni MOHOU BÝT RECYKLOVÁNY HODROXIDEM AMONNÝM, Pb POMOCÍ NaOH

Děkuji za pozornost

doc. Ing. ŠÁRKA LANGOVÁ

SARKA.LANGOVA@vsb.cz

www.vsb.cz